

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Добрин Христов Канев, НБУ, Политически науки (3.3)

върху научните трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност доцент в професионално направление 3.7. Администрация и управление (Управление, Организационно поведение, Лидерство – на български и английски език), обявен в ДВ бр. 21/13 март 2020 г., с. 90

с кандидат гл. ас. д-р Ия Петкова-Гурбалова

Единствен участник в обявения от СУ “Св. Климент Охридски” по професионално направление 3.7. Администрация и управление (Управление, Организационно поведение, Лидерство – на български и английски език) конкурс за заемане на академичната длъжност доцент, подал необходимите документи в обявения срок, е гл. асистент д-р Ия Тодорова Петкова-Гурбалова.

Още в началото бих искал да потвърдя, че кандидатката отговаря на всички изисквания за заемане на спомената академична длъжност, поставени в чл. 29 на Закона за развитие на академичния състав в Р България. Тя е придобила научната и образователна степен „доктор“ по същото професионално направление през 2013 г. Заемала е академичната длъжност главен асистент в СУ „Св. Климент Охридски“ от 2016 г. до момента. Представила е публикуван монографичен труд и научни статии и студии, които са публикувани след придобиване на образователната и научна степен "доктор" и не повтарят дисертацията. Нейната досегашна научна продукция и преподавателски постижения отговарят на минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност доцент, като по някои от показателите показват и по-високи резултати (например раздели Г, Д, Е). Публикациите са оригинални и спазват правилата на академичната етика.

Научната продукция на кандидатката, представена за участието в конкурса, включва двадесет и девет заглавия. Сред тях са една монография, 20 статии (самостоятелни и в съавторство), две студии и шест глави в колективни монографии (повечето от които в съавторство).

Всички те се вписват в тематичните рамки на конкурса, фокусиран към управление, организационно поведение и лидерство.

Тук ще обърна внимание на факта, че тези публикации на авторката, както и останалите извън рамките на конкурса, са навлезли в международния научен живот, били са предмет на **цитирания и позовавания**. Приложената справка (11 броя цитирания, извлечени от реномирани бази данни като Scopus, Web of Science и др.) показва, че Ия Петкова-Гурбалова присъства като автор на международната изследователска сцена, което пък е следствие на сериозните ѝ научни постижения.

Този извод се потвърждава и от научните трудове, представени за конкурса и предмет на настоящата рецензия. На първо място това важи, разбира се, за монографията на Ия Петкова-Гурбалова „Лидерството – съвременни тенденции на развитие: примерът България“, публикувана в авторитетното Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.

Трудът е структуриран в увод, три глави и заключение, като са включени и приложения, които илюстрират анализа на емпиричните данни. Както може да се очаква, в първа глава са поставени и разработени основните методологически подходи, върху които стъпва авторката, за да постигне изследователските си цели. Особено важен е изборът на дефинициите на основните понятия, които авторката е предпочела. Тук ще споменем например възприемането на лидерството като процес, в който човек влияе върху група от хора, за да постигне определена цел; решението да се разглежда прекия ръководител в бизнес организацията (мениджъра) като носител и проявител на лидерството; споделената идея, че лидерството не е просто функция на личността, а е отношение между различни елементи, че то включва и наличието на последователи.

Тук са изяснени и различните типове лидерство с акцент върху тези, които авторката използва за своя анализ в следващите части на монографията – в центъра на втора глава е трансформационното (и донякъде транзакционното) лидерство, а трета глава е посветена на автентичното лидерство. Предимство на авторката е нейното детайлно и задълбочено знание за практически всички значими теории за лидерството от тяхното възникване до буквално наши дни. Прекрасното познаване на огромна по количеството си теоретична литература ѝ позволява да очертае аналитично и критично всички основни концепции и модели в сферата си на изследване.

Именно на тази надеждна научна база са изведени и самостоятелните решения на Ия Петкова-Гурбалова и са ориентирани количествените и качествените ѝ изследвания.

Така очертаната структура на труда (можем да споменем и заключението, в което са обобщени резултатите на изследването, засегнат е проблемът за тяхната приложимост, но са направени и сполучливи изводи за разкрити полета за бъдещи изследвания) е дала основата за решаване на главната изследователска цел - да се разкрият типични подходи и нагласи на ръководителите в стопански организации в България към проблемите и практиката на лидерството, да се определят предпочитаните от тях стилове на лидерство. Въпросите, на които авторката търси отговор, са формулирани от нея по следния начин: 1) Трансформиращ ли е ръководителят в България (кои са предпочитаните лидерски подходи в контекста на транзакционното и трансформационното лидерство)? 2) Автентичен ли е българският мениджър? (с. 37)

За да открие своите отговори, авторката е осъществила количествено и качествено изследване. Количественото изследване е проведено под формата на анонимно анкетно допитване – онлайн въпросник, като чрез различни статистически методи за анализ са обработени 348 въпросника. Качественото изследване, което цели верифициране на резултатите от количественото изследване и обогатяване на анализа, е под формата на дълбочинно интервю с 20 изследвани лица. И в двата случая изследваните лица са действащи ръководители в четири сектора: услуги, производство, търговия, централна и местна администрация.

Авторката е наясно, че са налице ред ограничения при изследването, произтичащи от невъзможността да се отчетат всички специфики на изследваните лица, трудността да се постигнат предпочитани баланси поради доброволността на участието в изследването, както и да се постигне по-голяма степен на представителност поради онлайн характера на изследванията. Потенциални проблеми възникват и от факта, че респондентите се самооценяват, което съдържа риска от изкривяване на данните. Тя коректно ги е изложила в текста (с. 37-38).

Без да коментираме в краткото становище конкретните изводи, до които достига авторката, можем да установим, че с оглед на прецизността на приложения аналитичен инструментариум те са достатъчно надеждни и валидни в рамките, които си е поставила Петкова-Гурбалова.

Това означава, че можем да се съгласим със самооценката за научните и приложните приноси на монографията – за успешното апробиране в българска действителност на налични модели за изследване на лидерството, за изграждане на солидна теоретична и емпирична основа за наблюдение на лидерското поведение, за полученото ново знание по отношение на ориентацията на ръководители от бизнеса в България към конкретни лидерски стилове, за потвърждаване или коригиране на разработени теоретични схеми и интерпретации за лидерството и лидерското поведение, за възможна отправна точка за изграждане и развитие на успешни организационни поведенчески стратегии, вкл. за обучение на ръководителите и развитие на лидерски компетентности.

Допълнителна подкрепа за тези изводи можем да открием и в другите публикации, които кандидатката е представила за участие в конкурса и които също показват почерка на сериозния и ерудиран учен. В тях се забелязва по-широката палитра от изследователски интереси и резултати, на авторката, включващи свързани с лидерството и управлението проблеми като ролята на културата и на ценностите в това отношение, въпроси на лобизма и др. Част от тези публикации са издадени в чужбина на английски език, което също е определен сертификат за тяхното качество.

Ия Петкова-Гурбалова доказва значителния си научен капацитет и с работата си в ред **изследователски проекти**. В периода 2012-2015 г. тя участва в пет научни проекта по значими теми за българското образование и за икономическия живот – прилагане на дистанционно електронно обучение в университета, механизъм за адаптация на учебните планове към потребностите на трудовите пазари, обучение по предприемачество в университетите и др. Част от тях са финансирани от МОН и от Фонд Научни изследвания.

Преминавайки към оценка на **учебната и преподавателската работа** на кандидатката, ще отбележим, че тя започва преподавателската си дейност през 2010 г., когато става асистент в катедра Стопанско управление. След успешната защита на докторска дисертация (2013 г.) от 2016 г. до момента тя е главен асистент в същата катедра на Стопанския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

Както показват приложените служебни справки за последните шест академични години, нейната заетост (аудиторна и извънаудиторна) е наистина значителна, особено като се имат предвид другите ѝ ангажименти през последните години. Тя асистира в два курса на Бакалавърската програма Стопанско управление и на един курс в Магистърската

програма Бизнес администрация, където пък е титуляр на курса „Управление и развитие на организационната култура“.

Нейната преподавателска дейност се отличава с използване на съвременни методи на обучение (групово-динамични тренинги, виртуални обучителни модули и дигитализиране на теоретичния материал) и реализация на тясна връзка между образование и бизнес, както и образование и държавно и местно управление (ръководители във водещи компании на българската икономика като гостуващи преподаватели, занимания на студентите в практическа среда, срещи с водещи политици).

Ия Петкова-Гурбалова *работи сполучливо с докторантите и студентите.* Интензивна е работата ѝ с дипломанти, като за периода 2014-2019 г. тя осъществява научно ръководство на 54 дипломанти. Сред ангажиментите ѝ с докторанти може да се отбележи съвместен научен доклад на международна конференция и публикация с докторант Ивона Лицова, както и подкрепата на докторант Леона Асланова при осъществяване на инициативата „Академия за иновации“ в петпоредни издания.

На основата на всичко посочено дотук стигам до заключението, че кандидатурата на гл. ас. д-р Ия Петкова-Гурбалова отговаря на всички изисквания за академичната длъжност „доцент“. Имам предвид количеството и качеството на нейната научна продукция; участието ѝ в научни проекти; успешната ѝ преподавателска дейност в Софийския университет „Свети Климент Охридски“; умението ѝ да работи със студенти и докторанти.

Това ми дава всички основания да подкрепя с пълна убеденост кандидатурата на гл. ас. д-р Ия Петкова-Гурбалова за доцент в професионалното направление 3.7. Администрация и управление.

2 август 2020 г.

доц. д-р Добрин Канев